

Garay Márton diplomaterve Vác történeti városszövetének egy, a Fehérek temploma előtti Március 15. tér közelében található foghíjtelkének beépítésére tesz javaslatot. Egy már korábban lebontott földszintes épület helyén, egy használaton kívüli - későbbiekben kiállítótérként hasznosítandó - görög katolikus templom mellett, egy üresen álló, a városvezetés szándékai szerint a jövőben galériaként üzemelő barokk lakóházzal közös telekre került a könyvesboltot, kávézót, és ezeket kiegészítő előadótermet magába foglaló épület.

A funkció - amit az épület kapott - egyrészt jól illeszkedik a városfejlesztési koncepció által a területre szánt kulturális funkciók sorába, másrészt gazdaságilag is reálisnak tűnik. Bár annyiszor „eltemették” már a nyomtatott könyvet, valamilyen, szinte csodával határos okból mégis életben maradt, és - ismerve a budapesti Rákóczi út egymást érő könyvpalotáit, vagy a plázákban nyíló nagy alapterületű könyvesboltokat – szerencsére továbbra is igencsak piacképes árucikknek tűnik. Ezért talán nem túlzó az az elképzelés, mely szerint egy ilyen különleges fekvésű területen épülő épület kizárólag egy ilyen jellegű piaci-kulturális rendeltetést szolgáljon.

Az épület telepítése jól átgondolt. Egyrészt finoman illeszkedik a területre jellemző beépítéshez, másrészt – felfedezve egy, a főtérről nyíló átkötés, passzázs lehetőségét – változatos belső terek sorával tárja fel az amúgy zárt tömbbelsőket. Az egyes, elérő karakterű és használatú belső udvarok jól tagolják az épületet, és olyan gazdag, de nem mesterkéltné tömegjátékot eredményeznek, amely a környező beépítés spontán kialakult tömegeinek szabdaltságát idézi.

Az így „szituációba hozott” épületnek ennek megfelelően az utcai homlokzata másodrendűvé válik, és a belső homlokzatok válnak dominánssá - ennek megfelelően az épület főbejárata is egy finom gesztussal a belső udvar felől nyílik.

Az épület belső térszervezése is hasonló gondolkodást mutat, az eltérő szintek közötti födémáttörések, az épületszárnyak közötti átlátások gazdag belső világot eredményeznek. A finom szögeltérésekkel játszó alaprajzi szerkesztés látszólagos

spontaneitása sem erőltetett, gyakorlatilag minden vonal köthető valamilyen, a környező beépítés irányából származtatott vonalból. Esetleg megfontolandó lett volna a szinteket összekötő lépcső és lift elrejtett jellege helyett egy karakteresebb, födémáttörésekkel összehangolt, a belső világot tovább gazdagító megfogalmazása.

Az épület homlokzatain alkalmazott, Chipperfield berlini 'Am Kupfergraben 10' nevű magángalériájáról ismert rusztikusan vakolt téglaburkolat sem pusztán egy frissen publikált épületről ellesett megoldás szolgai átvétele, hanem a szomszédos templom oldalhomlokzatainak vakolatlan téglafelületeivel való párhuzam miatt egy megtalált jó megoldás adekvát alkalmazása. Néhány, a homlokzaton alkalmazott megoldás - mint pl. a faburkolatú mezők, vagy a nagyfelületű üvegfalak bordaosztásának geometrikus játéka – az én látásmódom szerint az épület szerkesztésétől kissé idegen, felesleges, modoros megoldások, de ezek az építészet azon szubjektív világához tartozó kifogások, amelyek talán nem kérhetők számon a tervezőn.

Összességében elmondható, hogy egy szépen kidolgozott, jól átgondolt tervet ismerhettem meg Garay Márton diplomatervével, amely egy kiérlelt, kompakt építészeti gondolkodásmódot mutat.

Dobos Botond